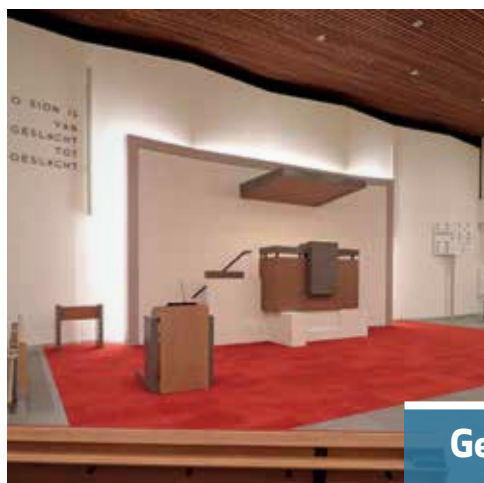

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

AAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Rotterdam-Alexanderpolder

12/11/2020
jaargang 99

nr **07**

Op 1 juli 1981 overlijdt zendingsverpleegkundige Ria Baaijens, dochter van ds. en mevrouw Baaijens te Rotterdam-Alexanderpolder, in de leeftijd van 30 jaar. Als zij in de kerkbode wordt herdacht, schrijft haar vader onder meer: 'Met de schuld en de nood van haar ziel mocht zij, in onderworpenheid aan de heilige wil des Heeren, onder Hem buigen en Hem gerechtigheid toeschrijven. Maar ook hongeren en dorsten naar de enig gel-

dende Borggerechtigheid van Christus, die alleen redt van de dood. Daarop mocht haar hoop gevestigd zijn, en geleid tot Gods rijke barmhartigheid in Christus, door Zijn grote liefde waarmee Hij reeds liefhad toen wij nog dood in zonden en misdaden waren, mocht bij tijden een stille vrede en overgave haar hart vervullen. Met verlangen om eeuwig bij de Heere te zijn, waar alle tranen van de ogen zullen worden afgewist'.

Een smeekgebed om een borg

Daar zit de ernstig zieke Job op de ashoop. De man, van wie God Zelf sprak: 'oprecht en vroom, godvrezende en wijkende van het kwaad'. Alles is hem ontvallen, zijn bezittingen en vee, zijn dierbare kinderen.

Zet toch bij, stel mij een borg bij U; wie zal hij zijn, dat in mijn hand geklapt worde?
Job 17:3

In deze diepe rouw komen Jobs vrienden om te troosten, maar er klinken ook ernstige beschuldigingen. Zo durft Elifaz Job een huichelaar te noemen, iemand die zal ondergaan in zijn goddeloosheid. Want geen enkele rechtvaardige zal toch zoveel onheil overkomen? (Job 15)

Ach, Job weet dat hij door Gods ontfermende genade geen huichelaar is. Maar hij moet wel belijden zondaar te zijn voor Gods aangezicht. Door Gods Geest heeft Job geleerd dat de alwetende God rechtvaardig toorn over de zonde. In hem zijn geen rechten om voor God te bestaan.

Geen mens heeft iets waarmee hij de Heere kan behagen. Op ons allen rust Gods rechtvaardig oordeel, vanwege onze ontzaglijke zonde en schuld: 'Gij zult de dood sterven'. Weet u, weet jij van die hemelhoge schuld? Gezondigd tegen een heilig en rechtvaardig, maar ook goeddoend God? God niet meer de eer te geven die Hij zo eeuwig waard is?

Tussen eiser en schuldige

Maar die smart en droefheid drijft Job juist uit naar de Heere: 'Stel mij een borg bij U; wie zal hij zijn?'. Een borg, dat is iemand die zich stelt tussen een schuldeiser en een schuldige. Een borg die de schuld zal overnemen, waardoor de schuldige vrijuit kan gaan. Job smeekt om een Borg, een Middelaar. Hij verlangt naar een Borg, Die verlossen kan. Heel Jobs wezen gaat uit naar een Borg,

Die voor hem in het recht zal treden, zoals hij sprak in Job 16:21: 'Och, mocht men rechten voor een man met God, gelijk een kind des mensen voor zijn vriend'. Job verlangt naar iemand, Die zo machtig en rechtvaardig is als God en tegelijk zo nauw verbonden met hem is als een medemens. Is er in ons hart een uitzien naar één Die verlossen kan van het grootste kwaad? 'Uit diepten van ellenden roep ik met mond en hart, tot U, Die heil kunt zenden, o HEER', aanschouw mijn smart' (Ps. 130:1a, berijmd).

Job smeekt: 'Stel mij een borg bij U; wie zal hij zijn, dat in mijn hand geklapt worde?'. In de hand klappen, dat is een oud gebruik. Wanneer iemand zich borg stelde, werd dat met een handklap bezegeld, als teken van waarheid. Zoals twee kooplieden met een handklap de koop bezegelen. Bij de borgstelling is de handklap een heilige eed, een betrouwbare belofte. De borg belooft hiermee: ik zal borg, middelaar zijn.

Job weet: alleen de Borg Die God schenkt, kan bevrijden van schuld en zonden. Job zag met de ware Israëlieten uit naar de komende Borg, naar de beloofde Messias, de Middelaar en Verlosser Jezus Christus, de Zaligmaker. Een Verlosser, van God geschonken, tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en tot een volkomen verlossing. Job heeft een Borg nodig voor Zijn schuld, achter Wie hij kan schuilen, Die zijn schuld bedekt. Zijn hart gaat uit naar een hemelse Borg, Die Zich ook voor hem met een heilige eed als Borg wil verklaren. Heeft u, heb jij al een Borg nodig gekregen voor de schuld?

Tussen vlees en geest

Jobs vrienden hebben geen oog voor wat er in hem gaande is. Job worstelt zijn strijd tussen vlees en geest, tussen de oude en de nieuwe mens. Het oude zondaarsbestaan kan zich maar niet onderwerpen. 'Het vlees onderwerpt der wet Gods niet, het kan ook niet'. Maar de Geest van Christus drijft uit naar de levende God. In Jobs smeekbede klinkt een gegronde hoop en verwachting: Heere, mijn hoop is op U en Uw dierbare Borg en Zaligmaker.

Zo mag Gods Kerk bij ogenblikken in alle strijd en droefheid het oog des geloofs slaan op de enige Borg en Zaligmaker, Jezus Christus. Dan is het met Job een opzien naar de hemel: 'Heere, openbaar deze Borg meer en meer aan mijn hart'.

ds. H. van der Heiden,
Bennekom

In dit nummer

4 Commentaar:
Imago van de predikant

9 Rubriek onderwijs:
Voor hoofd en hart [1]

20 Schreef Hij
in de aarde

- 2** Een smeekgebed om een borg
- 3** Leren op de school van Christus [45]
- 5** Ambtelijke gebeden [5]
- 6** Het Centraal Bureau Gereformeerde Gemeenten [5]
- 7** Bijbelstudie [15]:
De dienst van de Levieten
- 8** Uit vroegere jaren:
Honger naar het Woord des levens
- 10** Voor u gelezen: 'Ik voor u...'
- 11** Uit de nalatenschap van
ds. M. Golverdingen
- 12** Boekennieuws
- 13** Kerknieuws
- 14** Berichten
- 14** Kerkdiensten
- 19** Jeugdrubriek

Waar Paulus naar uitzielt: 'Opdat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding, en de gemeenschap Zijns lijdens.' Want alleen Christus' getuigenis in de ziel is de zekerheid en vastheid en onveranderlijkheid van Zijn trouw en liefde. Deze Verlosser getuigt met een eed, zoals de handklap, dat het vastligt, dat Hij Zijn Kerk heeft gekocht met Zijn dierbaar hartenbloed.

O, Christus heeft Zich van eeuwigheid Borg gesteld. Hij treedt tussen een rechtvaardig God en een doemwaardige zondaar. Hij werd Borg door Zijn leven te geven voor de Zijnen. Christus heeft geleden en is aan het vloekhout op Golgotha gestorven. Zo heeft Hij Zijn bloed gestort, de prijs betaald. Christus is gaan staan op de plaats waar de schuldige zondaar hoort te staan. We lezen in Hebrëeën 7: 'Van een zoveel beter verbond is Jezus Borg geworden.'

Als Jezus niet onze Borg is, zullen we alleen staan voor Gods recht en zullen we voor eeuwig omkomen in het rechtvaardig oordeel.

Genadetijd

Jongeren en ouderen, alleen door en in Christus' borgwerk is er verzoening voor onze zonden. Maar daarin klinkt ook de ernstige waarschuwing. Als Jezus niet onze Borg is, zullen we alleen staan voor Gods recht en zullen we voor eeuwig omkomen in het rechtvaardig oordeel. Maar nog wil deze Borg en Middelaar tussentreden: 'Komt dan, en laat ons tezamen rechten, zegt de HEERE; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw' (Jes 1:18).

Nog wil deze Rechter als Borg met rechtelozen te doen hebben. De Heere wil ellendigen nabij zijn: 'Deze ellendige riep en de Heere hoorde' (Ps. 34:7). Nog is het genadetijd. U, jij, kunt dag en nacht bij Hem terecht. Heel de geschiedenis van Job staat met een doel in Gods Woord. Jakobus schrijft in zijn algemene zendbrief: 'Gij hebt de verdraagzaamheid van Job gehoord, en gij hebt het einde (het doel) des Heeren gezien, dat de Heere zeer barmhartig is en een Ontfermer'. Laat het ons aller smeekgebed zijn: 'Heere, stel mij een borg bij U!'

Ralph Venning

Leren op de school van Christus [45]

Deel III Kinderen

IV. DE HOUDING VAN HART EN ZIEL EN DE LEVENSWANDEL VAN DEZE KINDEREN

Deze kinderen, die de Vader uit ervaring kennen, hebben een zeer liefhebbende en lieflijke gesteldheid en zijn daarom zeer vriendelijk, wellevend en innemend. Liefde is de slijpsteen en de magneet van de liefde. Omdat ze door de Vader geliefd worden en Zijn liefde aan hen bekendgemaakt en verzekerd is, kunnen ze niet anders dan in- en uitwendig liefhebben en die liefde tonen aan de Vader en hun broeders (1 Joh. 4:19-21). Onder de invloed van Zijn glimlachen en kussen, kunnen ze niet anders dan vurig begerig worden naar en ontvlamd worden door de liefde. Omdat de liefde van God in hun harten uitgestort is, strekt hun liefde zich uit naar Hem en de Zijnen. Hun liefde volgt op Zijn liefde en is ermee verbonden.

In hun liefdesgestalten drukken ze menige aangename, onschuldige en onschadelijke genegenheid uit, als ik ze zo mag noemen. Ze doen veel dingen die niet zo betamelijk en passend lijken, waarvoor de liefde niet alleen een excuus, maar zelfs een rechtvaardiging biedt, ja, waaraan zij zelfs glans en schoonheid geeft. Maria en Martha waren twee van Zijn bijzondere gunstelingen (Joh. 11:5). Dat gold Maria in het bijzonder, en omdat ze geliefd werd, had ze ook veel lief (Luk. 7:47).

Geen gevaar zal de kinderen afschrikken van Hem Die ze liefhebben. Toen de andere discipelen vluchtten, werd Johannes -de discipel dien Jezus liefhad- bij Christus gevonden en waargenomen, staande bij het kruis (Joh. 19:26). Maar laten we vooral eens kijken naar Maria Magdalena als voorbeeld. O, hoe werd zij voorbij, boven en uit haarzelf getild door de liefde tot Jezus, Die haar eerst had liefgehad! Ze stond bij het kruis en liet zich niet afschrikken door de soldaten, hoe ruw en ongeregeld ze ook waren, terwijl anderen twijfelden. Ze ging vroeg naar het graf, terwijl het nog donker was. De duisternis maakte haar niet bang, want ze was dapper gemaakt door de liefde, hoewel ze van het zwakkere en meer bevreesde geslacht was.

Kinderen hebben de Vader lief door Zijn geboden te bewaren zonder spijt of verdriet (1 Joh. 5:1-3). De liefde verlangt niet alleen om geliefd te worden, maar ook om bevolen te worden. De liefde is zo sterk geneigd en weet zich zo verplicht om goed te doen, dat zij zichzelf bedrogen of verdacht voelt als van haar niet de zwaarste en moeilijkste diensten gevraagd worden. De liefde zegt nooit: 'Deze rede is hard, wie kan dezelve horen?' De liefde is nooit ontevreden. Noch het doen noch het lijden is smartelijk voor haar. Het is dan ook opmerkelijk dat toen onze Zaligmaker tegen Petrus ging zeggen wat Hij moest gaan doen en lijden, Hij hem eerst verzekerde van Zijn liefde (Joh. 21:15-19).

(wordt vervolgd)

Uit: "Leren op de school van Christus", Ralph Venning (uitg. Brevier).

Imago van de predikant

In veel kerkenraadskamers hangt een bord met daarop de namen en de jaartallen van predikanten die de gemeente hebben gediend. Soms hangen er ook foto's van hen aan de muur. Het wijst op de centrale plaats die de dominee eeuwenlang in het kerkelijk leven heeft ingenomen en nog inneemt. Dat is vandaag echter niet meer zo vanzelfsprekend.

ds. W. Silfhout,
Capelle a/d IJssel

gemeenten. Ik denk bijvoorbeeld niet dat onze predikanten zichzelf in de eerste plaats beschouwen als een bruggenbouwer en een coach, zoals ik las in enige bijdragen op de website.

Aanzien

Belangrijker is de vraag of het wel relevant is om te spreken over het imago van de predikant en over zijn toegevoegde waarde. Vooral die laatste aanduiding roept de gedachte op dat er al iets tot stand is gebracht en vervolgens mag de predikant er nog wat aan toevoegen. Is dat bepalend voor het imago van de predikant? Maar ook spreken over het imago van de predikant miskent ten diepste de inhoud van het ambt. Het woord imago klinkt ongeestelijk.

Ik moest daarbij denken aan de bekende prof. A. Heertje, die in zijn biografie schreef: 'Het imago van ruziemaker is onderdeel van mijn biografie'. Helaas zijn er ook predikanten geweest die dit geschreven konden hebben.

Als we onder imago verstaan het aanzien van het ambt van predikant, dan is er zowel voor de predikant als het gemeentelijk werk aan de winkel. Een predikant moet zich niet laten verleiden om zich door 'Jan en alleman' te laten tutoyeren om maar als joviaal over te komen. Uiteraard leven we in een andere tijd dan vroeger. Die brengt ook andere omgangsvormen met zich mee. De predikant is en blijft echter dienaar van het Goddelijke Woord. Niet meer en niet minder. Dat is hij en dat mag hij ook laten merken. Daarbij is en blijft hij ook een gewoon mens, die het gevaar loopt hoogmoedig te worden als hij geprezen wordt en mismoedig als hij verguisd wordt. Hij moet een bijzondere boodschap brengen, zonder te denken zelf bijzonder te zijn. Soms zal hij ook bruggenbouwer en coach zijn, maar daar ligt niet zijn eerste prioriteit.

Laten we maar blijven bij hoe de apostel Paulus schrijft over het ambt van dienaar des Woords in 2 Korinthe 3. Paulus zit niet te wachten op imagoverbetering: 'Beginnen wij onszelven wederom u aan te prijzen? Of behoeven wij ook, gelijk sommigen, brieven van voorschrijving aan u, of brieven van voorschrijving van u?' (vers 1). De Bijbelse taakomschrijving in het formulier tot bevestiging van een dienaar des Woords blijve onder ons richtinggevend. Dominees moeten namelijk zó de bekwaamheid van God ontvangen om dienaar van het Nieuwe Testament te zijn (vers 6).

Het is een groot verschil over hoe men vroeger dacht over een predikant en hoe daar nu over wordt geoordeeld. Ook in reformatorische kring zijn de mensen mondiger geworden. De tijd dat iemand een straatje om liep als hij in de verte de dominee aan zag komen, ligt ver achter ons. Dat ook een dominee er niet meer van opkijkt als een jonger of ouder gemeentelid hem begroet met 'hoi' in plaats van met 'goedemorgen' geeft aan dat het aanzien van de dominee niet meer is als vroeger. Dat aanzien wordt bepaald doordat hij als dienaar van het Goddelijke Woord gezag en autoriteit heeft, niet van zichzelf, maar uit hoofde van de opdracht van Christus. Ook dat besef is bij velen niet meer vanzelfsprekend.

Toegevoegde waarde

Het Steunpunt Kerkenwerk dat de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken adviseert in hun rol als werkgever, heeft samen met de Theologische Universiteit Kampen de campagne 'Ik ben' gelanceerd. Doel is om daarmee de toegevoegde waarde van predikanten in beeld te bren-

gen en hun imago te versterken. Op de website ik-ben.nl kunnen predikanten en gemeenteleden verhalen delen over diverse kanten van het beroep van predikant en theoloog. De website roept op om grappige, ontroerende of bijzondere verhalen te delen over ervaringen met predikanten. Men hoopt daardoor het beeld van het predikantsvak te verrijken en predikanten daarmee de waardering te bezorgen die zij verdienen.

Reacties

Het is maar zeer de vraag of deze gelanceerde campagne zal leiden tot imagoverbetering van de predikant. Als iedereen in de gelegenheid wordt gesteld om zijn of haar mening over het predikantschap te geven, dan zullen er zowel positieve als negatieve reacties komen. Als iemand een negatieve ervaring heeft opgedaan met een predikant, dan nodigt een dergelijk forum uit om daar breder kennis van te geven. Ook al zou dat niet persoonlijk tot die predikant gericht zijn, kunnen dergelijke reacties meer kwaad dan goed doen. De situatie binnen de genoemde kerkverbanden zal anders zijn dan in onze

De gebeden bij het huisbezoek

G. de Boer,
Nieuw-Beijerland

Het huisbezoek dient het persoonlijk welzijn van elk lid en dooplid van de gemeente. Deze bevordering van de geestelijke welstand dient ook de gemeente als geheel.

Tijdens Zijn omwandeling op aarde heeft de Heere Jezus, als de grote Herder, Zijn schapen geweid.

Hij kende een bijzondere zorg voor elk schaap. Aan Petrus heeft Hij opgedragen om Zijn lammeren en schapen te hoeden en te weiden. En Petrus heeft deze zorg toebetrouwd aan de ouderlingen van de gemeente, om een voorbeeld voor de kudde te zijn (1 Petr. 5).

Ambtsdragers zijn hiertoe onbekwaam. Deze beleving staat ook in het bevestigingsformulier, wat dringt tot het aanroepen van de almachtige God. Er wordt gebeden voor de ambtsdragers om gaven die in de bediening nodig zijn, om trouw en ijver, en om Gods zegen aan het volk waarover ze gesteld zijn. Opdat Zijn Naam daardoor grootgemaakt en het rijk Zijns Zoons Christus bevorderd moge worden. Waarna het formuliergebed besluit met het volmaakte gebed dat de Heere Zijn discipelen heeft geleerd.

Voorafgaand aan het huisbezoek wordt de binnenkamer opgezocht. Het formuliergebed krijgt daar een persoonlijk vervolg. Gesteld tot een wachter over het huis en de stad Gods! Maar hoe zal bij dit gezin met jonge kinderen, bij deze weduwe of weduwnaar, bij die alleengaande man of vrouw de wacht worden betrokken? Als de wachter op zijn post komt, kan hij strijd verwachten. Strijd tegen de driehoofdige vijand, vanbinnen en vanbuiten. In ons is geen kracht tegen de grote menigte die tegen ons komt, maar onze ogen zijn op U. Zo moet geleerd worden, iedere keer opnieuw, om eigen krachten te verachten. Christus zegt: 'Zonder Mij kunt gij niets doen'. Daarom komt de wachter voor Zijn aangezicht, met de bede om zijn wapenrusting na te zien. En meer dan eens met

schaamte met de vraag om te geven wat we zijn kwijtgeraakt.

Een kindergebed

Het is een zegen als in het gezin dat bezoek ontvangt, iets van het formuliergebed wordt gebeden voordat het huisbezoek plaatsheeft. Zoals bij dat bezoek waarbij de eerste vraag was gericht aan de jongste telg van het gezin. Of ze wist wat de broeders kwamen doen? Vrijmoedig vertelde ze dat papa dat zojuist had uitgelegd en dat hij daarvoor had gebeden. Waarna ze blijmoedig liet blijken wat ze wist van de Bijbelse vertellingen en welke psalmversjes ze al kende. Maar ook dat ze bad om een nieuw hartje. Dan denk je: Wie het Koninkrijk Gods niet ontvangt als een kindeke, die zal in hetzelfde geenszins ingaan. Die avond was er in dat gezin gespreksstof genoeg. Afgesloten werd met het gebed, waarin ook de woorden van het jongste kind een plaats mochten krijgen. Een gebed om te worden als een kindeke is ook voor een ambtsdrager nodig. Het kan zijn dat er belemmeringen zijn voor een gesprek. Bijvoorbeeld als de ervaring heeft geleerd dat overal over wordt gepraat, zolang het maar niet gaat over de vrucht op de prediking. Maar huisbezoek is geen tijdverdrijf! Juist bij het huisbezoek mag geen genadetijd worden verspild. Dan

verdient het aanbeveling om het bezoek te beginnen met gebed. Vanzelf hoort daarin geen bestraffing door te klinken, het blijft een gebed om waarheid, om de gerechtigheid van Christus, om de bereidheid van het Evangelie des vredes.

Datzelfde gebed is nodig als er belemmeringen zijn door wantrouwen, bijvoorbeeld door eerdere negatieve ervaringen bij het huisbezoek. Soms moet er ernstig vermaand worden. Het kan zijn dat de strijd al oplaait voordat het gesprek begint. Dan moet de wapenrusting gebruikt worden, en is het voortdurende gebed onmisbaar, waar geen mens van weet dan de bidder alleen.

Tijdens het gesprek gaan de stille verzuchtingen meer dan eens omhoog. Korte smeekbeden om licht, om een woord op z'n pas, om eenvoud en verootmoediging. Hoe zal de wachter het schild van het geloof en het zwaard des Geestes gebruiken? Soms mag worden ervaren dat de strijd wordt overgenomen.

Gebed na het huisbezoek

Huisbezoek is zielsbezoek. Het gaat om de vraag of de prediking persoonlijk vrucht draagt, en als dat zo is, of de rank wordt gereinigd opdat ze meer vrucht drage. Het gaat ook om het leven van elke dag. Meegeleefd wordt met oud en jong, met werk, studie en school, met blijde en verdrietige dingen. Hoe nodig is het om de nood en ellendigheid van eenieder recht en grondig te kennen, om zich als voorbidder met allen die erbij zijn voor het aangezicht van Gods majesteit te verootmoedigen. Dan is er de smeekbede of Zijn Naam in dit gezin mag worden geheiligd, of Zijn Koninkrijk daar mag worden uitgebreid. De tijdelijke noden worden aan Zijn zorg aanbevolen en er wordt dankgezegd voor geschonken gaven en vreugdevolle zaken. Het gezin of de alleenstaande mag een persoonlijke voorbede verwachten, wat overigens niet hetzelfde is als een gebed naar ieders zin. Ook ambtelijke gebeden moeten worden gereinigd op het reukofferaltaar. Alleen dan kan, hoewel we dat onwaardig zijn, er een vaste grond zijn dat God het gebed om Christus' wil verhoren wil.

(wordt vervolgd)

Dit is het vijfde deel in een serie over ambtelijke gebeden. Volgende week deel 6: Ambtelijke gebeden op kerkelijke vergaderingen.

Handen die helpen willen

Op de eerste verdieping in het gebouw van het Centraal Bureau Gereformeerde Gemeenten te Woerden is de vereniging 'Helpende Handen' werkzaam. Wat doet Helpende Handen? En wie werken daar? Enkele vragen aan F.A. Mulder, directeur.

J. van 't Hul,
Lieren

Helpende Handen is de vereniging voor langdurige zorg van de Gereformeerde Gemeenten. Haar werkplek bevindt zich op de eerste verdieping, aan de rechterkant. De vereniging heeft drie kamers met werkplekken voor negen medewerkers. Naast het landelijk bureau zijn er dertien afdelingen. Al dan niet aan deze afdelingen verbonden, zijn er ruim 750 vrijwilligers verspreid over het land actief binnen de doelgroep.

Met welk doel, wanneer en door wie is Helpende Handen opgericht?

'Helpende Handen' is op 20 januari 1973 opgericht. Op dat moment kreeg het de naam 'Gehandicaptenzorg, uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten'. Uiteraard stonden er meerdere mensen aan de wieg van onze vereniging. De eerste voorzitter was ds. D. Rietdijk, terwijl ds. J. Baaijens de functie van tweede voorzitter vervulde. In de begintijd is er veel werk verzet door mevrouw B.W. Hulsman, eerst als bestuurslid en later als medewerkster. Al tijdens de eerste ledenvergadering werd de vraag gesteld of voor iedere handicap een eigen sectie kon worden opgericht. Dat laat zien dat men ook toen al oog had voor een bredere doelgroep dan alleen mensen met een verstandelijke en lichamelijke beperking. Het aanvankelijke doel van de vereniging was te komen tot gezinsvervangende tehuizen in Nederland voor mensen met

F.A. Mulder

een lichamelijke en/of verstandelijke beperking. Op 2 juni 1978 werd het eerste gezinsvervangend tehuis officieel geopend, "De Eersteling" in Moerkapelle. Meerdere tehuizen volgden. Later zijn de tehuizen los komen te staan van de vereniging en overgegaan naar een Stichting, het huidige Siloah, dat deel uitmaakt van zorggroep Sirjon.

'Sommige mensen hebben hun beperking vanaf de geboorte, bij anderen komt de beperking op een later moment openbaar', zegt Mulder. 'Er zijn mensen bij wie de beperking onverwacht, dus van het ene op het andere moment, in hun leven komt. Bij anderen gaat dit heel geleidelijk. Helpende Handen is er om deze mensen met een levenslange of langdurige beperking te ondersteunen bij het innemen van een betekenisvolle plaats in gezin, kerk en samenleving'.

Hoe geeft 'Helpende Handen' daar concreet vorm aan?

'We werken hieraan door persoonlijke dienstverlening. Daarin zoeken we samen naar antwoorden op vragen over zorg en ondersteuning. We organiseren bijeenkomsten voor lotgenotencontact, waar het delen van kennis en ervaring centraal staat. We bieden praktische thuishulp, denk aan huishoudelijke ondersteuning en aan gastgezinnen. Op diverse plaatsen beleggen we aangepaste kerkdiensten voor mensen met een beperking. In verschillende gemeenten wordt aangepaste catechisatie gegeven. We organiseren clubbijeenkomsten waar mensen met een beperking elkaar ontmoeten en naar Gods Woord luisteren, en ontwikkelen materialen voor bijvoorbeeld catechisatie, publicaties en informatiemateriaal'.

Op welke manier is 'Helpende Handen' dienstbaar aan het kerkelijk leven, en breder: aan het Koninkrijk van God?

'Mensen met een beperking zijn onderdeel van de kerkelijke gemeente. We geven invulling aan de Bijbelse oproep om aandacht te hebben voor onze medemens met een beperking. Denk aan David die voor de kreupele Mefiboseth zorgt. En de Heere Jezus had tijdens Zijn omwandeling op aarde ook oog voor mensen met een beperking. In Galaten 6:2 staat dat we elkanders lasten (volgens de kanttekening zijn dat 'zwakheden en gebreken') moeten dragen. En in vraag 55 van de Heidelbergse Catechismus gaat het over het aanwenden van onze gaven ten nutte van en ter zaligheid van andere lidmaten. Daarom denken we graag mee met kerkenraden, als ze vragen hebben over de wijze waarop ze deze mensen een betekenisvolle plaats kunnen geven in de gemeente. 'Helpende Handen' wil daar, onder de zegen van de Heere, graag een schakel in zijn. Eén ding is helder: wij allen moeten de boodschap van zonde en genade, de dood in Adam en het leven in Christus zo persoonlijk mogelijk tot ons krijgen. 'Helpende Handen' kan daarbij niet zonder gebed en meeleven uit de gemeenten'.

www.helpendehanden.nl

Dit is het vijfde deel in een serie van acht artikelen over de werkers op het Centraal Bureau Gereformeerde Gemeenten. Volgende week deel 6.

‘En Ik heb de Levieten genomen voor alle eerstgeborenen onder de kinderen Israëls’.

Numeri 8:18

De dienst van de Levieten

De tabernakel heeft geen nut als er geen dienaren zijn. God heeft hen Zelf daartoe verkoren en afgezonderd. In Éxodus 19 zegt de Heere dat Israël in zijn geheel de dienst moet waarnemen. In plaats van hen vraagt de Heere echter de eerstgeborenen. Zij zijn aan de Heere geheiligd en komen Hem toe. Niet dat ze geofferd worden, zoals bij de heidenen, maar ze zijn afgezonderd en geroepen.

ds. C.A. van Dieren,
Rijssen

Toch lezen we in Numeri 8 dat de Levieten de dienst moeten vervullen. Hoe komt dat? De eerstgeborenen werden ongeschikt om de dienst in de tabernakel waar te nemen. Alle stammen behalve Levi pleegden afgoderij met het gouden kalf. Zo beroofden ze zich van hun bekwaamheid. Wat een wonder dat de Heere Zelf voor plaatsvervangers zorgt. Hij spreekt: ‘En Ik heb de Levieten genomen’. Ziet u naar Wie die plaatsvervangers heenwijzen?

Met water reinigen

Om tot hun dienst gewijd te worden, moeten de Levieten met water gereinigd worden. Ze worden geschoren en krijgen de handen opgelegd. Dan worden ze aan Aäron en zijn zonen gegeven. Hoewel ze een lage, nederige dienst hebben, zijn ze

toch knechten van God, net zoals de hogepriester en de priesters. Het werk van de Levieten is anders dan het werk van de priesters. Ze leggen geen stukken vlees op het brandofferaltaar en ze mogen ook geen bloed sprengen. Alleen in het voorhof verrichten de Levieten hun dienst. Als Israël verder reist, breken zij de tabernakel af en dragen hem naar de volgende legerplaats. Dat is zwaar werk en wordt dan ook alleen gedaan door de Levieten van dertig jaar, die dus in de volle kracht van het leven staan.

Jongere Levieten doen allerlei voorbereidende werkzaamheden, zijn speellieden en zangers en helpen bij de offers. Ze trekken de huid van het offerdier af en wassen delen van het offervlees. Ouderen van boven de vijftig, die al zoveel jaren hun krachten in de dienst van de Heere

verteerd hebben, mogen als portiers, als bewakers van het huis des Heeren hun werk doen. Dag en nacht zorgen ze ervoor dat er geen onreinen en onbesnedenen het voorhof binnenkomen.

De dienst van de Levieten, hoe nederig ook, is onmisbaar. Paulus ziet daarop als hij zegt dat er in een groot huis niet alleen gouden en zilveren, maar ook houten en aarden vaten zijn. Maar al die vaten zijn dienstbaar!

Bewaren en bewaken

Wat zijn de Levieten in veel opzichten een afschaduwing van Christus. In hun nederigheid wijzen ze op de dienstknechtgestalte van Hem, Die in de hemel met de Vader en de Heilige Geest dezelfde heerlijkheid genoot. Hij zegt het Zelf: ‘Ik ben in het midden van u als een die dient’.

Ook in het bewaren en bewaken van het huis des Heeren zien we een heenwijzing naar Christus. Hij bewaart en bewaakt Zijn Kerk al zesduizend jaar tegen alle mogelijke gevaren.

Nog een afschaduwing zien we in het dragen van de tabernakel, die een beeld van de Kerk van alle tijden en plaatsen is. Als de meerdere Leviet draagt Christus Zijn Kerk tot het einde toe. Hoor maar: ‘Niemand zal dezelve uit Mijn hand rukken’. Nooit zal Hij één woestijnreiziger uit Zijn Kerk verliezen, maar Hij brengt ze allen in het Kanaän van de eeuwige rust.

Vragen

1. Waarom waren de Levieten plaatsvervangers?
2. Het werk van de Levieten was eenvoudig, maar onmisbaar. Wat is de les daarin?
3. Wat heeft de tekst ‘Niemand zal ze uit Mijn hand rukken’ met het werk van de Levieten te maken?

Honger naar het Woord des levens

‘Hoe liefelijk was de oefening van de gemeenschap der heiligen, al waren het dan ook ‘arme’ heiligen wat het aardse goed betrof. Het waren dagen van een rijk gezegend kerkelijk samenleven’. Dat schreef een predikant over de tijd toen hij pas predikant was.

A. Bel,
Vlaardingen

Ds. J.D. van der Velden (1859-1947) was gereformeerd predikant. Hij was een man van de oude stempel. Buitenpost (Friesland) was zijn eerste gemeente. Daar deed hij in 1887 intrede. Daarna diende hij achtereenvolgens gemeenten in Maasland, Middelburg, Klundert en Rotterdam-Kralingen. In 1924 stelde hij zijn pastorale ervaringen op schrift. Over de tijd in zijn eerste gemeente schreef hij het volgende.

‘Een van mijn liefelijkste herinneringen blijft altijd de vervulling van menige beurt bij de arme Gereformeerde Kerk van Engwierum. Daar kwam de gemeente samen in een voormalig schaphok, vier lage muurtjes en een hoog rieten dak. Er was maar één kleine deur, die toegang verschafte tot de plaats van samenkomst. Midden in het zand - er was geen houten of stenen vloer - stonden enkele ruwe banken zonder leuning. Tot preekstoel of kansel diende een grote pakkist, waarvan een van de zijanten was uitgezaagd. Een paar meter boven dit primitieve spreekgestoelte waren een paar oude staldeuren op enkele binten gelegd, die voor klankbord moesten dienen. Enkele oude petroleumlampen hingen aan ijzerdraad. Je moest er maar niet aan denken hoe groot het gevaar was, als 's avonds onder de dienst een collectant een lamp raakte en er brand ontstond, wat bij die ene nauwe ingang de verschrikkelijkste gevolgen had kunnen hebben. De Heere heeft echter over die

Ds. J.D. van der Velden

arme kudde gewaakt. Er was te midden van die uiterlijke armoede een opgewekt geestelijk leven. Honger was er naar het Woord des levens. Daar zat dan een luisterende schare van ongeveer tweehonderd broeders en zusters.

Troost en kracht

Toen ik er de laatste maal vóór mijn vertrek uit Friesland op een novemberavond gepreikt had, bracht men mij bij mijn wegrijden met het rijtuig een mandje. Dat moest dominee thuis maar eens uitpakken. En wat was de inhoud? Eerst kwam er

een briefje te voorschijn, waarin onder de hartelijkste bewoordingen de eenvoudige oprechte dank werd betuigd voor de hulp, aan die arme kerk bewezen, en verder vonden we, in een papier verpakt, mijn naam voluit in kleine boterlettertjes. Daaruit sprak het hart van die arme broeders en zusters. Zo kwam het zeker dat ze ons dubbel heerlijk smaakten.

Een paar jaar later kwam er een verbod om langer in die gevaarlijke schuur samen te komen en verrees er met behulp van bijdragen van andere kerken een lief kerkgebouwtje. Er was in die dagen minder kritiek en meer levensbehoefte aan het Woord Gods. Er werd niet gevraagd: Wie preekt er? Nee, men vroeg naar de boodschap die van Christus' wege door Zijn dienaren werd gebracht. Al had een prediker minder schone gaven, men waardeerde de prediking. Dat is het rechte standpunt, thans helaas door menig gereformeerd belijder verlaten. Door allerlei kritiek op prediking en prediker lijdt het eigen hart dikwijls geestelijke hongers. Hoe velen gaan er tegenwoordig de 'redenaar' horen, en niet de 'dienaar des Woords'.

En dan, wat was er in die dagen een trouwe opkomst onder de dienst des Woords! Men liet zich niet door allerlei dingen afhouden van de dienst des Heeren. Soms in schuren, waar de sneeuw door de spleten van het getimmerte dwarrelde en het water in het glas bevroren was, was je verbaasd over het getrouw opkomen naar de plaats des gebeds. Nog denk ik aan die hevig stormachtige avond, toen ik met angst in mijn rijtuig zat, om in een dorp, op drie uur afstand, het Woord te bedienen. De regen kletterde en drong door alles heen. Ik stelde mij voor, te meer omdat de mensen tamelijk grote afstanden moesten afleggen, dat er hoogstens vijftig kerkgangers zouden zijn uit de kom van het dorp. Maar zie, het gehele kerkgebouw met circa vierhonderd zitplaatsen was bezet. Als ik ooit met opgewektheid het Woord gepredikt heb, dan was het toen, onder het bulderen van de storm daarbuiten. Ik wist: hier was een gemeente samengekomen die regen en storm trotseerde om toch maar het Woord Gods te horen; dat Woord, waaruit te midden van de stormen des levens zoveel troost en kracht kan worden geput.

Was het wonder dat er in die dagen meer geestelijke zegen werd genoten dan nu? Hoeveel vonden worden er gezocht, waardoor de genademiddelen worden verzuimd? Zijn de thuisblijvers niet vele? En zouden de redenen van thuisblijven, in Gods weegschaal gewogen, wettig zijn?

Voor hoofd en hart [1]

Ook voor het reformatorische onderwijs is het goed om af en toe stil te staan, terug te kijken en vooruit te zien: zijn we nog op koers? Werken we nog steeds vanuit hetzelfde principe als bij de oprichting? En hoe krijgt dat gestalte?

Deputaatschap
KGJO, werkgroep
onderwijs

Vorig jaar publiceerde prof. dr. W. van Vlastuin, hoogleraar theologie en spiritualiteit van het gereformeerd protestantisme aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, zijn boek "Voor hart en hoofd - een essay over Christus-identiteit in het onderwijs". Ds. H.A. van Zetten besprak de inhoud van het boek in De Saambinder van 10 september. In twee artikelen besteden we aandacht aan enkele praktische lessen voor het onderwijs.

Buiten- en binnenwereld

Belangrijke invalshoek van het boek is de thematiek van binnen- en buitenwereldlijk denken. Zolang God geen werkelijkheid is geworden in mensen, voelen zij zélf zich het middelpunt van de wereld. Alsof er geen God is. We zijn immers haters van God en de naaste geworden. De wereld om ons heen maken we tot een ding, iets wat wij kunnen beheersen. We hebben God niet nodig, denken we. Als wij ons samen

goed gedragen, krijgen wij met elkaar het coronavirus onder de knie. Totdat Christus de gesloten wereld, waarin we door eigen schuld leven, door Zijn onweerstaanbare genade opent, mensen de echte zelfkennis krijgen en Gods Geest door het waarachtige geloof zicht geeft op Hem, Die het Licht en het Leven is.

Ook onze reformatorische scholen zijn de afgelopen jaren meegevoerd in de hectiek van de dag. We zijn ook opgesloten in ons eigen smalle perspectief van doen en nog eens doen. Hebben we nog zicht op waar de scholen voor opgericht zijn? Verliezen we niet het overzicht? Dan zitten we immers ook opgesloten in onze eigen binnenwereld.

Ambten van Christus

De centrale vraag in het boek van Van Vlastuin is: wat betekenen de drie ambten van Christus voor het onderwijs, de docenten, de leerlingen en de leerstof? Als Christus de gesloten wereld van ver-

loren mensen opent, wat betekenen Zijn ambten dan in het leven van de leerlingen, docenten of leidinggevenden van onze scholen? Het gaat niet in de eerste plaats om de hoogste cijfers, of om een hoge plaats in de ranglijst van scholen. Het houdt voor alle betrokkenen bij de school in, dat we het onderwijs zien in geestelijk, Bijbels eeuwigheidslicht. Daarvoor is de onmisbare werking van Gods Geest nodig. Die gesloten harten opent en op Zijn tijd en wijze uitdrijft naar de Christus der Schriften. Dan is reformatorisch onderwijs werkelijk christelijk te noemen en zal het ongetwijfeld zijn waarde bewijzen in deze wereld.

Voor een docent of leerkracht die werkelijk een profeet is, heeft het Woord van God de eerste en hoogste plaats. Samen met de leerlingen wil hij Gods wijsheid in de schepping ontdekken en laten zien dat het Zijn werkelijkheid is. Als priester zal de man (of de vrouw) voor de klas bewegen zijn met de leerlingen; juist ook leerlingen die extra zorg nodig hebben. Hij (of zij) zal de leerlingen willen laten zien dat het nabije leven met de Heere alle aardse prestaties overtreft.

Als koning is de medewerker van de school gezagsdrager en zal hij het onderwijs zien in het bredere perspectief van de komst van Gods Koninkrijk in het hart, het hoofd en de handen van zijn leerlingen.

Talent van de leerling

Wij zijn geneigd om leren en presteren los te koppelen van het geestelijk leven. Dat is een verkeerde scheiding. Ook het leren op school moet in het kader staan van de vraag: wie dien ik als leerling? Zie ik (als profeet) in de vakken de schoonheid van Gods schepping? Tot wiens eer besteed ik mijn talenten? Om later veel geld te verdienen óf om getuige te zijn in deze wereld? Wil ik als priester echt dienstbaar zijn en het heil van mijn medemensen dienen? Welke ruimte geef ik als koning aan mijn verlangens? Wil ik die beheersen en als een rentmeester in matigheid leven? "Voor hart en hoofd" is een boek dat alle betrokkenen bij het onderwijs een indringende spiegel voorhoudt. Wij en onze kinderen zijn immers nameloos diep gevallen. Wat is het nodig dat Gods Geest zondaren opraapt uit hun verderf en hen door herscheppende genade in beginsel weer profeet, priester en koning maakt, zoals Hij dat oorspronkelijk bedoeld heeft.

Reacties aan: p.kieviet@versluijsschool.nl

(wordt vervolgd)

‘Ik voor u...’

Na het plotselinge overlijden van ds. W. de Wit (1906-1954) bleef zijn vrouw in diepe droefheid achter. Haar zenuwgestel was niet sterk en bovendien was ze voor zichzelf een bekommerde vrouw die vaak in donkerheid en bestrijding leefde.

Toch had mevr. B. de Wit-van Eijck (1906-1989) vele vrienden en correspondeerde ze met diverse mensen. In haar brieven liet ze zich elke keer weer in haar hart kijken. Ondanks de dagen van duisternis en verdriet had ze ook ogenblikken dat ze weer mocht geloven dat de Heere van haar afwist. In 1957 verhuisde ze van Leiden naar Gouda en verbleef daar tot 1970. Enkele dagen na de jaarwisseling van 1961-1962 schreef mevr. De Wit een brief aan een zielsvriend in Middelburg, ouderling J. Maljaars (1916-1989). Ze was met innige banden aan hem verbonden en vaak hadden ze dezelfde vragen, aanvechtingen en twijfels. Maar ook wezen ze elkaar op Hem Die van hen afwist, ook in tijdelijke noden en Die hen nooit beschaamd liet staan. In deze brief maakte ze hem deelgenoot van haar ervaringen bij een Avondmaalsbediening.

Gouda, 3 januari 1962

Geliefde vrienden en kinderen,

Maar we moeten maar zo onze doodstaat uitleven en zijn zo diep afhankelijk van de bediening van Gods Geest. En als het ons dan zo smart, dan betoont de Heere van ons af te weten. Dat mocht ik twee maanden geleden met het Heilig Avondmaal ook ondervinden. Dominee preekte over de tollenaar en de farizeeër. En nu was het één van tweeën. Maar, o vriend, ik durfde niet ontkennen het leven van de tollenaar bij ogenblikken, maar vond ook nog zoveel van die farizeeër in mijn hart. Dominee zei ook: Als je aan het avondmaal gaat, moet je ook kunnen sterven, en dat kan ik ook niet. En na een week van veel bestrijding ging ik zo ellendig naar de kerk, zo dood, zo veroordeeld, dus ik besloot niet aan te gaan.

Maar op mijn plaats zittend en op die tafel kijkend, werd ik zo diep bedroefd en achtte dat volk zo gelukkig voor wie de Heere dat gedaan had. Toen kwam er zo krachtig in mijn hart: ‘Dat deed Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood moest sterven.’

O, ik kon het niet geloven en zei: ‘O Heere, voor mij, de grootste der zondaren, hebt U daarvoor U laten verbrijzelen? Och laat Uw knecht het dan bevestigen.’

En gelijk daarna gaat dominee in het gebed en hij zegt: ‘...en die zoveel bestrijdingen hebben en zich zo midden in de dood gewaarworden en zichzelf buiten sluiten. Dan zegt de Heere: Dat deed Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood moest sterven.’

En toen sprak de dominee over de broeders van Jozef, dat ze aten en dronken tot dronken worden toe en hem toch niet kenden. De dominee liet zingen: ‘Hier wordt de rust geschonken.’ En toen ik aanzat, zoals ik nooit tevoren gedaan heb, o vriend, heb ik iets beleefd wat straks eeuwigheids-werk zijn zal. Aanbidding en verwondering. Hij voor mij, die Zoon des mensen willen worden, ons in alles gelijk. En nu van de eeuwige dood verlost, ik kan niet schrijven wat ik in dat plaatsbekledende werk van die dierbare Borg en Zaligmaker zag.

Ik heb er wel twee weken in mogen leven. Ik ben toen erg aangenaam bij enkele vrienden geweest, beide doorgeleide mensen. Maar het was toch zo aangenaam. O, zo is de Heere net als voor u nog geen land van uiterste donkerheid geweest. Maar nu is het gemis weer zo groot en moest ik op oudejaarsavond maar uitroepen: Verzoen de zware schuld, die mij met schrik vervult, bewijs me Uw genade.’

Mevr. B. de Wit-van Eijck

Mevrouw B. de Wit en Christien de Priester.

Uit de nalatenschap van ds. M. Golverdingen [1]

Deputaatschap
KGJO, werkgroep
Onderwijs

Het was in de tijd dat de heer Golverdingen schoolmeester en directeur was van de Boazschool in Meliskerke.

Een jongetje in zijn klas zocht steeds de grens op. Het geduld van de meester raakte op en in een opwelling gaf hij hem een 'pedagogische tik'. Direct daarna had hij spijt. Na schooltijd ging hij zo snel mogelijk naar de vader van de jongen toe en deed hij zijn verhaal. De vader luisterde eens rustig en nam het voorval nogal laconiek op. De 'mêêster' moest zich vooral niet druk maken. Zijn jongen had gewoon te luisteren. Maar voor meester Golverdingen was het een les die hij ook graag aan zijn kinderen doorgaf. Zo moest het vooral niet. Van een leraar mocht verwacht worden dat hij professioneel pedagogisch wist te handelen.

Op een symposium, georganiseerd door Driestar-educatief, werd op 7 oktober stilgestaan bij de pedagogische nalatenschap van dr. M. Golverdingen. Verschillende sprekers (zoals zijn zoon Anthonie, D. Vogelaar, C. Bregman en D. van Meeuwen) stipten kernpunten aan uit het gedachtengoed van ds. Golverdingen. In twee korte artikelen willen we dat ook doen. Dominee Golverdingen had een brede interesse. Toch koos hij niet voor een wetenschappelijke carrière. Dat had hij zeker gekund, maar hij vond het belangrijker om zijn gaven en talenten in te zetten om voor het reformatorisch onderwijs en daarmee 'dienstbaar te zijn aan de eigen kring'. Vele ouderen herinneren zich nog de openingswoorden op de jaarvergaderingen van de VGS. Deze 'onderwijstijdredes' waren rijk van inhoud. Hij zocht daarin de verbinding tussen de theologie en de actuele onderwijsontwikkelingen. Volgens ds. Golverdingen is de kern van

Ds. M. Golverdingen

het gereformeerde opvoedingsideaal te vinden in Éfeze 6:4: 'Voed hen op in de lering en vermaning des Heeren'. Dat is de opdracht van de reformatorische scholen. Daarnaast hebben we een rijke gereformeerde traditie. Het is voor onderwijzers belangrijk om geworteld te zijn in deze traditie. Ze moeten deze traditie dan ook grondig bestuderen. Alle functies in de school doen er toe. Voor meester Golverdingen waren de leerkrachten van de Boazschool én de schoonmaaksters even belangrijk. Allemaal hadden ze een rol binnen het gereformeerde opvoedingsideaal. Om te onderwijzen, op te voeden en te vormen is het gebed onmisbaar. Dat geldt zeker in onze tijd, want de leerlingen en alle betrokkenen bij het onderwijs kunnen niet zonder dat gebed. Laat dat in onze kerkelijke gemeenten ook maar mogen blijken.

Inhoudelijk aanscherping

Allen die ds. Golverdingen gekend en met hem gewerkt hebben, weten dat hij zijn opvattingen graag grondig onderbouwde. Daarvan getuigen de vele voetnoten in zijn boeken. Dat was niet alleen kenmerkend voor zijn openingsredes op jaarvergaderingen, maar ook voor de boeken die van zijn hand verschenen. In de periode van zijn voorzitterschap van de schoolbegeleidingsdienst BGS en daarna zijn waardevolle uitgaven verschenen. Het bekendste boek op pedagogisch gebied is "Inspirerend Onderwijs" (2003). Hij richt zich hierin vooral tot de nieuwe bestuurders die onze scholen moeten gaan besturen. In die tijd waren dat vooral de besturen van de verenigingen. Nu spreken we van het College van Bestuur en van de Raad van Toezicht. In zijn betoog worden bestuurders geroepen allereerst omhoog te kijken. Daarna moet men kritisch reflecteren op wat zich in het onderwijs aandient. Afgewezen moet worden wat niet in overeenstemming is met Gods Woord. Dat alles vraagt om grondig onderzoek, om daarna de standpunten en een visie te kunnen bepalen. Ds. Golverdingen geeft in het genoemde boek die richting aan, op basis van de volgende (nog steeds aansprekende) kernpunten:

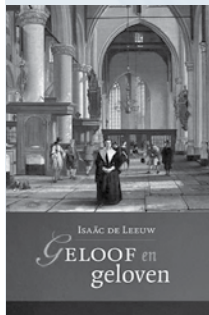
- de eis van Gods Woord in opvoeding en onderwijs
- het staan in de gereformeerde traditie
- een door allen gedragen gereformeerd vormingsideaal
- blijvende aandacht voor de spanning bij de vorming van jongeren tussen bescherming en openheid naar de wereld
- een weloverwogen benoemings- en toelatingsbeleid

Goede richtingwijzers

Naar de mening van ds. Golverdingen zijn het allemaal vanzelfsprekendheden die om een blijvende bezinning binnen het reformatorische onderwijs vragen. Vormen deze kernpunten geen goede richtingwijzers voor de beleidsplannen van Raden van Toezicht en Colleges van Besturen? Laten deze kernpunten ook verdiepend en verbindend werken. Dit alles binnen de kaders van de gereformeerde beginselen. Ook vandaag heeft de nalatenschap van ds. Golverdingen nog veel zeggingskracht. Die hernieuwde aandacht is het meer dan waard. Het is belangrijk om de kernpunten uit zijn nalatenschap blijvend te doordenen. En dat alles, om het in zijn woorden te zeggen: 'in afhankelijkheid van de zegen des Heeren'.

Reacties: p.kieviet@versluijsschool.nl

Boekennieuws

"Geloof en geloven",
Isaac de Leeuw;
uitg. Brevier;
296 blz., € 26,99.

Geloof en geloven

In deze tijd van ontleding, waarin velen sterk visueel zijn ingesteld, is het een goede zaak dat 'oud goud' hertaald wordt. Om het gewone lezen te bevorderen. We zijn dan ook blij met dit boek van Isaac de Leeuw, een tijdgenoot van de bekende Alexander Comrie. Het bevat negentien leerredenen over het zaligmakend geloof. Het handelt op een Schriftuurlijk-bevindelijke wijze over het wezen en de oefening des geloofs, alsmede over de grond en de vruchten des geloofs. De laatste leerrede is daaraan verbonden en gaat over de zelfbeproeving volgens het Avondmaalsformulier. Eerlijk handelt Isaac de Leeuw met de zielen en geeft ze geen rust buiten Christus: 'Zegt u: nee, zulk vertrouwen heb ik niet in mijn hart? Dan bent u nog buiten Christus en mist u de zaligheid van uw ziel. Hoe komt het dat u daarop uw hart niet zet? Het wordt u alles om niet geschonken. Het komt omdat u blind bent voor uw ellendige en rampzalige toestand. De blindheid is de oorzaak dat u geen belang stelt in zo'n genadegeschenk.'

De bezwaren van bekommerde zielen worden vanuit Gods Woord weggenomen. Maar daarbij legt hij de grond niet in de werken en gestalten. 'Zegt iemand: u ontnemt mij al mijn werk, ik zal niets behouden. Hoezo niets behouden? Niets goeds tot uw recht-

vaardigheid! Wat nood! Zo blijft u in uzelf niet meer dan een goddeloze en zó moet u komen door geloof. Als u leunt op een rietstaf, zult u vallen. Als u staat op Gods getuigenis en de eeuwige rotssteen Christus, blijft u onwankelbaar. Och, werd die zuurdesem van werken en alles wat wij als grond voor vrijmoedigheid leggen buiten Jezus, maar weggenomen.'

Er zou veel meer te noemen zijn. We wensen deze eenvoudige hertaling in vele handen om het te lezen, te herlezen en onszelf op deze zaken te onderzoeken. Op 35-jarige leeftijd is Isaac de Leeuw vanuit de strijdende Kerk opgenomen in de triomferende Kerk, opgebrand in de dienst des Heeren. Is het niet om jaloers op te worden?

ds. E. Hakvoort, Norwich (Can.)

"De vijand rukt vast aan",
ds. M. van Reenen,
uitg. De Banier;
200 blz.; € 14,95.

De vijand rukt vast aan

'Wat is er aan de hand met deze wereld? Klimaatverandering, digitalisering, epidemieën... Komt het einde dichterbij? En wat hebben we dan te verwachten? Een van de dingen die de Bijbel duidelijk voorzegt, is de komst van de antichrist. Er is in het verleden veel over hem geschreven. Sommigen wisten hem zelfs precies aan te wijzen. Maar nu lijkt hij toch vooral een schimmig figuur. Wie is hij, waar zal hij zijn, wat zal hij doen, wanneer zal hij komen?'

Ziedaar een stukje op de achterflap van het boek "De vijand rukt vast aan", geschreven door ds. M. van Reenen.

Het is een zeldzaam pakkend boek geworden. De schrijver is er echter niet op uit een stukje nieuwsgierigheid te bevredigen. Blijkens de titel van zijn boek gaat het hem erom dat we de ernst van deze tijd verstaan en dat we worden 'voorbereid op de komst van de antichrist'. Vandaar deze ondertitel. De eeuwen door zijn er vele antichristen geweest, maar de eindtijd loopt uit op de openbaring van 'de antichrist' (1 Joh. 2:18), 'de mens der zonde' (2 Thess. 2:3), 'het beest uit de zee' (Openb. 13:1). Er zal sprake zijn van één wereldrijk, één wereldleider, één netwerk, één religie, één wet en één 'geluk'.

De pastor uit Oldebroek heeft niet alleen een vaardige pen, hij is

ook goed thuis in de wereld van nu. Voortdurend trekt hij lijnen naar de Schrift en laat hij licht vallen op de huidige ontwikkelingen. Daarbij is het zijn doel om jongeren en ouderen te binden aan het Woord. Heel praktisch is het laatste hoofdstuk waarin de lezer in tien paragrafen wordt opgeroepen om te volgen, te kiezen, op te letten, getrouw te zijn, vast te houden, los te laten, lief te hebben, te verwachten, te strijden en te bidden. Gelukkig ontbreekt niet het uitzicht op de Godsregering, de genade van Christus en de toekomst van de Kerk. Het voorlaatste hoofdstuk geeft dit boek een bijzondere meerwaarde. Het gaat in op de coronacrisis en zaken die daarmee samenhangen: focus op gezondheid, digitalisering, privacy, kerksluiting, etc. Lees het zelf, dit is brandend actueel!

ds. C. Sonneveld, Alblasterdam

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Boskoop,
ds. B. Labee te Veenendaal;
Te Nieuwdorp,
ds. J. de Kok te Westkapelle;
Te Nieuwerkerk (Zld),
ds. C. van Ruitenburg te Krimpen a/d IJssel;
Te Sunnyside (Washington, VS),
ds. E. Hakvoort te Norwich (Ontario, Canada).

Bedankt:

Voor Markham (Ontario, Canada),
ds. A. Schot te Nunspeet;
Voor Zwolle,
ds. C. van Ruitenburg te Krimpen a/d IJssel.

ZGG BENOEMT BEGELEIDSTER VROUWENWERK ECUADOR

Zending Gereformeerde Gemeenten heeft mevrouw G.J. Verweij uit Apeldoorn benoemd als begeleidster vrouwenwerk voor het zendingsveld in Ecuador. Truus Verweij (35) is momenteel werkzaam als leerkracht in het speciaal voortgezet onderwijs. Zij is eerder als onderwijsondersteuner in Portoviejo (Ecuador) werkzaam geweest. Truus is lid van de Gereformeerde Gemeente Apeldoorn. We hopen dat de Heere Zijn zegen zal verbinden aan deze benoeming.

Deputaatschap Zending Gereformeerde Gemeenten
Ds. P.D. den Haan

VERSLAG PARTICULIERE SYNODE ZUID 3 SEPTEMBER 2020

Op woensdag 2 september ging ds. S. Maljaars, preses van de vorige synode, voor in de bidstond in Tholen. Hij bediende Gods Woord uit Psalm 4:7. Op donderdag 3 september opende ds. M. Blok namens de roepende kerk van Tholen de vergadering op de gebruikelijke wijze in de vergaderzaal van de Sionkerk te Goes. Hij memoreerde dat de vergadering was afgesproken voor 23 april, maar toen niet kon doorgaan vanwege de coronacrisis.

Het moderamen wordt na verkiezing als volgt samengesteld: ds. S. Maljaars, preses; ds. G.J.N. Moens, assessor-preses; ds. J.M.D. de Heer, scriba; oud. P. van Vijven, assessor-scriba; oud. M. de Geus, quaestor. De acta van de PS Zuid van 11 april 2019

zijn door het moderamen vastgesteld. Er zijn geen vragen over. De preses dankt ouderling S. Boogaard voor het mede samenstellen van deze acta als assessor-scriba en voor het feit dat hij dit vele jaren heeft mogen doen.

Namens de andere Particuliere Synodi worden de groeten overgebracht door ds. A. Schreuder (PS Oost), ds. W. Harinck (PS Noord-West) en ds. A.T. Huijser (PS Zuid-West).

De volgende rapporten komen aan de orde: **Jaarbericht 2019 Commissie van Advies Cedrah:** Bestuurder T.A. Stoop zegt dat er ten gevolge van Covid-19 een spannende periode achter ligt. Het onderwerp 'identiteit' vraagt voortdurend de aandacht en heeft een hoge prioriteit. Opgemerkt wordt dat er een grote betrokkenheid is van het personeel op dit onderwerp.

Jaarverslag Stichting Hulpverlening in de PS Zuid: In verband met het vertrek van ds. A.J. de Waard naar Urk wordt ds. J. de Kok voorzitter van de stichting. In zijn toelichting op het Jaarverslag 2019 benadrukt pastoraal werker ouderling G. van Veldhuisen dat dit een verslag is over 2019, toen alles nog 'gewoon' was; het gewone is nu bijzonder geworden. Er zijn ongeveer 40 mensen die hij regelmatig bezoekt.

Jaarverslag Stichting Steunfonds 2019: Voorzitter ouderling G.D. Roeland geeft een toelichting. Herontwikkelings- en nieuwbouwprojecten worden gefinancierd door externe beleggers, omdat Cedrah zelf geen woonvastgoed meer financiert. Gaat het Steunfonds nu gelden ter beschikking stellen aan beleggers? Dit laten de statuten echter niet toe. Er mag alleen steun gegeven worden aan organisaties binnen de Gereformeerde Gemeenten, of anderszins die in elk geval Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid onderschrijven. Het bestuur overweegt daarom de statuten te wijzigen, want met het uitgeleende geld aan een belegger wordt huisvesting voor 'onze' mensen gerealiseerd. De synode besluit dat het bestuur van de stichting indien mogelijk binnen het raamwerk van de huidige statuten voortgang geeft aan deze zaak en geeft toestemming om in overleg met de Stichtingsraad de statuten te veranderen, als het niet anders kan.

De vergadering gaat akkoord met de volgende verdeling van de deputaten artikel 48 en 49: Deputaten naar art. 48 DKO: Primi: ds. K. Boeder, ds. J.M.D. de Heer, ds. C. van Krimpen en ds. S. Maljaars. Deputaten naar art. 49 DKO: Primi: ds. K. Boeder, ds. J.M.D. de Heer, ds. S. Maljaars en ds. D. de Wit. Twee appelschriften worden in aanwezigheid van alleen afgevaardigden en belangstellende ambtsdragers behandeld. De vergadering van de PS wordt in verband met de behandeling van de rapporten betreffende deze appelschriften op donderdag 11 februari 2021 voortgezet.

De gemeente van 's-Gravenpolder wordt aangewezen om de volgende PS-vergadering, op 15 april 2021, samen te roepen. De avond daarvoor wordt de bidstond gehouden in 's-Gravenpolder. Dan zal ds. Maljaars, preses van deze vergadering, voorgaan. De synodevergadering wordt gehouden te Goes.

Op verzoek van de preses eindigt ds. G.J.N. Moens op de gebruikelijke wijze, waarna de vergadering provisorisch wordt gesloten.

P. van Vijven, assessor-scriba

VERSLAG VERGADERING CLASSIS GOUDA 2 OKTOBER 2020

Namens de roepende kerk van Alphen aan den Rijn opent ds. J.J. Tanis de vergadering. De volgende punten worden onder meer gememoreerd: Op 4 mei is overleden P. Voorwinden in de leeftijd van 82 jaar; hij heeft de gemeente Benthuisen van 1969 tot 2011 mogen dienen. Op 28 maart overleed J. de Pater; hij mocht Boskoop dienen als ouderling van 1967 tot 1975. Op donderdag 3 september mocht ds. Tanis herdenken dat hij 40 jaar geleden in het ambt van dienaar des Woords werd bevestigd.

Op 12 mei overleed F. de Zwart, in de leeftijd van 70 jaar; hij heeft van 1985 tot 2004 Scheveningen gediend als diaken en ouderling. Op 11 augustus is overleden P.W. Meerkerk in de leeftijd van 89 jaar; hij heeft Gouda van 1981 tot en met 1998 mogen dienen als diaken. In januari herdacht J. Wolterink dat hij 25 jaar in Moerkapelle diende in het ambt, eerst als diaken en daarna als ouderling. Op 7 augustus overleed W. Havenaar in de leeftijd van 86 jaar; van 1988 tot 2006 heeft hij Moerkapelle gediend als diaken en ouder-

ling. Op 8 maart was A. van der Smit 25 jaar diaken te Stolwijk.

Op 18 september 2020 werd een ambtsdragersbijeenkomst gehouden waar de wijzigingen in de Dordtse Kerkorde en in de appelregeling zijn besproken. In deze vergadering van de classis zijn de leden van het nieuwe, permanente college van visitatoren benoemd.

De preses, ds. G. Clements, stelt de aanvraag van het emeritaat van ds. Tanis aan de orde. Ds. W. Harinck en ds. W. Visscher brengen als deputaten artikel 49 DKO een positief advies uit, waarna aan ds. Tanis eervol emeritaat wordt verleend. Ds. Clements spreekt hem hartelijk toe en wijst erop dat hij na zijn

emeritaat 'visser der mensen' blijft. Ds. W. Harinck spreekt ook enkele broederlijke woorden. Daarna zingt de vergadering ds. Tanis toe Psalm 121 vers 4. Ds. Tanis zegt dat de Heere alle eer waardig is. 'Bij ons is er zonde en ambtelijke schuld; de Heere heeft mij niet overboord geworpen. Door Zijn genade is het net uitgeworpen. Wat een verwondering om de rijkdom van Christus te mogen uitstallen en de Kruisbanier op te heffen. Ook toen Zijn weg in de zee was, was Hij nabij. Hij Die roept, is getrouwd'. Vervolgens wordt gesproken over de consulentenschappen binnen de classis. Er wordt om aanvullende steun in de vorm van hulp-consulenten gevraagd bij de classis Rotterdam

en de classis Ridderkerk. De jaarverslagen van de Commissie Aangepaste Catechisatie en van de Classicale Evangelisatie Commissie worden besproken; hiervan wordt met waardering kennis genomen. Namens de roepende kerk van Alphen aan den Rijn eindigt oud. A.N. van den Bergh de vergadering.

P.A. van Bokhoven, eerste scriba

WIJZIGING KERKELIJK JAARBOEK

blz. 266, gemeente Rijssen-Noord
De nieuwe scriba is: H. Baan,
Pastoor Petersstraat 51, 7462 MX Rijssen;
tel. 0548-518610;
e-mail: scriba@gergemrijssennoord.nl

Berichten

JBGG JEUGDWERKACTIE 'ZORG VOOR MORGEN'

In december start weer de landelijke jeugdwerkactie. De actie staat in het teken van de zorg voor jongeren. Meer dan ooit hebben jongeren een gemeente nodig die om hen heen staat.

We realiseren ons dat een jeugdwerkactie in de huidige omstandigheden er heel anders uit zal zien. Toch is het juist nu belangrijk om een actie voor te bereiden voor onze jongeren!

Het is ons verlangen en onze hoop dat jongeren zich verbinden aan de gemeente, aan de Heere en aan Zijn dienst. Daar dragen we door middel van deze actie graag aan bij. U kunt meer lezen op www.jbgg.nl/jeugdwerkactie. De komende tijd komen we met meer informatie richting leidinggevenden.

NIEUW BIJBELS DAGBOEK

Donderdag 19 november presenteert Helpende Handen een nieuw Bijbels dagboek, "Profetisch Woord". De dagboekstukjes zijn geschreven door predikanten en ouderlingen van de Geref. Gemeenten, de Geref. Gemeenten in Nederland, de Oud Geref. Gemeenten en de Hersteld Herv. Kerk. Het boek wordt gepresenteerd tijdens een online bijeenkomst die vanaf 19.45 uur te volgen is via www.helpendehanden.nl/presentatieprofetischwoord. "Profetisch Woord" is à € 17,90 te bestellen via www.helpendehanden.nl/profetischwoord.

GAARKEUKENWERK IN OOST-EUROPA

Al twintig jaar ontvangen honderden mensen meerdere keren per week een maaltijd uit een van de gaarkeukens van de stichting House of Bread van de Joods-christelijke

gemeente in Zhitomir (Oekraïne). Ook in het buurland Moldavië is een gaarkeuken, vanuit de Joods-christelijke gemeente in Chisinau. Vanwege de coronapandemie kunnen de bezoekers nu niet ontvangen worden in de gaarkeukens, maar dit betekent niet dat deze hulpverlening gestopt is. Nog steeds worden maaltijden bereid en uitgedeeld. Wilt u zien hoe dit gaat en welke dankbare reacties dit oplevert? Bekijk de video op: dep-israel.nl/werkgebieden/hulpverlening-oost-europa
Van harte bevelen we dit werk aan in uw gebed. U kunt dit werk steunen door een gift over te maken naar: IBAN NL52 INGB 0000 3074 47 t.n.v. Bijzondere Noden o.v.v. Gaarkeukens Oost-Europa. Dit project is een samenwerking tussen het deputaatschap Bijzondere Noden en het deputaatschap voor Israël.

Kerkdiensten

Deze kerkdiensten zijn fysiek alleen toegankelijk voor eigen gemeenteleden onder de geldende maatregelen

ZONDAG 15 NOVEMBER 2020

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalborg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Aalst 14.30 uur ds. C. Hogchem; Alblasserdam 9.30 en 14.00 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00

en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Barendrecht 10.00 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 14.00 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Beekbergen (in Dorpskerk) 11.30 en 16.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 18.00 uur ds. M.H. Schot; Berkenwoude 10.00 en 19.00 uur ds. W.A. Zondag; Bodegraven 10.00 en 19.00 uur ds. G.J. Baan; Borsselle 9.30 en 14.00 (H.D.) en 18.00 uur

ds. D. de Wit; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. A. Verschuure; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten en 14.30 uur ds. W.A. Zondag; De Valk-Wekerom 9.30 en 15.00 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 15.30 uur ds. H.A. van Zetten; Deventer 15.00 uur ds. P.D. den Haan; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Dordrecht 16.45 uur ds. W.A. Zondag; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Eindhoven 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 uur (H.D.) ds. D.W. Tuinier en 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Enkhuizen

9.30 (H.D.) en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. S.W. Janse; Enter 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Goes 9.30 (H.D.) en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; 's-Gravenzande 18.30 uur ds. W. Silfhout; Groningen 16.00 uur ds. J. IJsselstein; Haamstede 10.00 en 16.00 uur ds. J. de Kok; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.30 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 19.00 uur ds. A. Schot; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Hoofddorp 18.00 uur ds. J.J. van Eckevelde; Hoogeveen 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Houten 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Kampen 15.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kapelle-Biezelinge 10.00 en 15.30 uur stud. J. Beens; Katwijk aan Zee 10.00 en 16.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.00 uur ds. G.J. Baan; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. P.C. Vlot; Leerdam 14.30 uur ds. E. Bakker; Lelystad 15.30 uur ds. J.B. Huisman; Lisse 15.30 uur ds. B. Labee; Marknesse 9.30 en 15.30 uur stud. M.G. van Middendorp; Meeuwen 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Melissant 10.00 en 15.30 uur stud. M. Boersma; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; Middelhamnis 9.30 en 18.00 uur ds. G.J.N. Moens; Mijdrecht 15.30 uur ds. P. Mulder; Moerkapelle 15.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Naaldwijk 9.30 uur ds. J.J. van Eckevelde en 16.00 uur ds. W. Silfhout; Nieuwdorp 14.00 uur ds. C.J. Meeuse; Nieuwe-Tonge 14.30 uur ds. K. Boeder; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J. Schipper; Nisse 9.30 en 16.00 uur ds. J.W. Verweij; Nunspeet 9.00 en 11.30 en 15.30 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 9.30 uur ds. C. Harinck en 18.00 uur stud. M. Boersma; Oosterend 10.00 uur ds. A. Vermeij; Oosterland 14.30 uur ds. G.J.N. Moens; Oostkapelle 9.30 en 16.00 uur ds. M. Karens; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. W. Mouw; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oudemirdum 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Poederloijen 9.30 en 14.30 uur stud. P.J. de Raaf; Poortugaal 15.00 uur ds. G. Pater; Puttershoek 10.00 uur ds. W. Silfhout en 19.00 uur ds. L. Blok; Rhenen 9.30 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. M.H. Schot; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 14.30 (Tegenstrijdige vermelding) en 18.30 uur (H.D.) ds. P.D. den Haan; Rilland-Bath 9.30 en 18.30 uur ds. C. van Krimpen; Rotterdam-Alexanderpolder 19.00 uur ds. H. Brons; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 18.30 uur ds. M. Joosse; Sint Annaland 14.30 uur ds. M. Blok; Slidrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 uur ds. J. IJsselstein en 19.00 uur ds. W. Visscher;

Spijkennisse 19.00 uur ds. A. Verschuure; Stolwijk 19.00 uur ds. W. Harinck; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.00 uur ds. A. Schreuder; Tholen 18.30 uur stud. J. Beens; Tricht-Geldermalsen 18.30 uur stud. P.J. de Raaf; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. A.J. de Waard; Utrecht 10.00 (H.D.) en 16.00 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 uur ds. B. Labee en 15.00 uur stud. L. van der Kuijl; Vlaardingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 17.00 uur ds. S. Maljaars; Waarde 14.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen en 18.00 uur ds. C. Harinck; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Wageningen 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 9.30 en 14.30 en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Wierden 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Woerden 17.00 uur ds. G.J. Baan; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. P.C. Vlot; Zeist 10.00 en 18.00 uur stud. L. van der Kuijl; Zoetermeer 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Zwijndrecht 9.30 en 15.00 en 18.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 9.30 en 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden.

DINSDAG 17 NOVEMBER 2020

Middelburg-Zuid 19.30 uur stud. L. van der Kuijl; Moerkapelle 19.30 uur ds. J. IJsselstein; Nieuwerter Aa 19.30 uur ds. C. van Krimpen; Oosterland 19.30 uur ds. G. van Manen; Terwolde - De Vecht 19.30 uur ds. P. Mulder; Urk 19.30 uur ds. A.J. de Waard.

WOENSDAG 18 NOVEMBER 2020

Amsterdam 14.30 en 19.30 uur ds. A. Schot; Barneveld-Centrum 19.30 uur (voor de zending) ds. H.J. Agteresch; Beekbergen 19.30 uur ds. A. Schreuder; Berkenwoude 19.30 uur ds. J. van Laar; Den Helder 10.00 en 15.30 uur ds. A. Verschuure; Dinteloord 19.30 uur stud. J. Beens; Elspeet 19.30 uur ds. G. van Manen; Groningen 14.00 en 19.30 uur ds. S.W. Janse; Hoogeveen 19.30 uur ds. J.J. van Eckevelde; Kamperland 19.30 uur ds. D. de Wit; Kruijningen 19.30 uur (voor de evangelisatie) ds. J.B. Huisman; Nieuw-Beijerland 19.30 uur (H.D.) ds. H.A. van Zetten; Nijkerk 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Nisse 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Opperdoes 14.30 en 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Poortvliet 10.00 uur ds. C. van Krimpen en 18.30 uur ds. S. Maljaars en 14.30 uur ds. C. Sonneveld; Puttershoek 19.30 uur stud. M.G. van Middendorp; Rhenen 19.30 uur ds. F. Mulder; Rijssen-Noord 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rotterdam-Alexanderpolder

19.30 uur ds. J.W. Verweij; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Scherpenisse 9.30 uur en 18.30 uur ds. M. Blok en 14.30 uur ds. J. Schipper; Sint Annaland 9.30 uur en 18.30 uur ds. J. Schipper en 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Sint Philipsland 9.30 en 19.30 uur ds. G. Pater; Slidrecht 19.45 uur ds. A.T. Huijser; Stolwijk 19.30 uur ds. G.J.N. Moens; Tholen 10.00 uur en 19.00 uur ds. P.D. den Haan en 14.30 uur ds. M. Blok; Woerden 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; Wolphaartsdijk 19.30 uur (H.D.) ds. M. Joosse.

DONDERDAG 19 NOVEMBER 2020

Aalburg 19.30 uur ds. C. Hogchem; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. A. Verschuure; Hoofddorp 19.45 uur stud. M. Boersma; Houten 19.45 uur ds. W. Harinck; Kampen 19.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kootwijkerbroek 19.30 uur ds. G. Beens; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. C. van Ruitenburg; Leerdam 19.30 uur ds. J. Schipper; Naaldwijk 19.45 uur ds. P. Mulder; Oude-Tonge 19.30 uur ds. L. Blok; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. G. Pater; Waarde 19.30 uur ds. D. de Wit.

VRIJDAG 20 NOVEMBER 2020

Rijssen-West 14.00 uur (huw.bev.) ds. P.D. den Haan; Rijssen-Zuid 14.15 uur (huw.bev.) ds. S.W. Janse; Rotterdam-Alexanderpolder 14.45 uur (huw.bev.) ds. G.J. Baan.

ZATERDAG 21 NOVEMBER 2020

Tholen 15.00 uur (dovendienst) ds. G.J. van Aalst.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 15 NOVEMBER 2020

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 16.00 uur evang. M. Vos; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

Boek jouw ideale vakantie!

www.diskoffer.nl

vakanties met zondagsrust

Op vakantie naar Canada? Kijk op **www.CanadianHolidayRentals.ca** voor accommodaties en autoverhuur.

Reformatiorische Psychologenpraktijk Nederland

Reformatiorische Psychologenpraktijk Nederland biedt identiteit bewuste behandeling en begeleiding en psychologisch onderzoek aan volwassenen, jongeren en kinderen met psychosociale en psychologische vragen en problemen.

Ohmweg 1g, 2952 BD Alblasserdam
078 - 69 32 808 of info@rp nederland.nl
Bezoek onze website voor meer informatie, de tarieven en aanmelding.
www.rpnederland.nl

Identiteitsbewust • Persoonlijk • Vertrouwelijk • Doelgericht

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

www.kwaliteitpanty.nl
vanaf 6 stuks gratis verzonden!

Zoekt u een mediator of organisatie-adviseur?

Bel: 06 - 53868881

www.bvissermediation.nl
www.bvisserconsultancy.nl

Te huur voor langere termijn vanaf 1 januari 2021 **prachtig 6-persoons chalet** op Camping de Klimberg in Hardenberg.
Info: 06-30673751

Boekhandel De ZONNEBLOEM

Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

Magnesium Complex van Neolife:
bij o.a. spierkrampen, goede nachtrust, meer energie.
November in de aanbieding!
Kommie 06-34826766
www.naturalhealthproducts.nl

Nieuwe vloer nodig?
Blijf gewoon veilig thuis, wij komen graag onze prachtige collectie laten zien.
De Vloerenkoning.nl 06-19557166

NIEUWSGIERIG?

Geniet elke twee weken van inhoudsvolle interviews, boeiende columns, verrassende artikelen en frisse fotografie voor slechts 8,95 p/mnd. De eerste maand ontvang je Terdege GRATIS.

Ga naar terdege.nl/saambinder of bel 055-5390498

HANDHYGIËNE IS BLIJVEND BELANGRIJK!

Desinfectiezuil

- zeer degelijk
- incl. dispenser
- incl. handgel
- op voorraad(!)

Vloerstickers, handgel, dispensers en zuilen
Vandaag besteld = morgen in huis

CORONASTICKERS.NU

HEEREN VAN OPHEUSDEN

AMBTSKLEDING

MAATKOSTUUMS

TROUWKOSTUUMS

GELEGENHEIDSKLEDING

AFSPRAAK MAKEN?

We bieden de mogelijkheid voor een afspraak in de avonden of voor bezoek bij u aan huis.

HEERENVANOPHEUSDEN.NL | 0488 42 96 90 | INFO@HEERENVANOPHEUSDEN.NL
BURGEMEESTER LODDERSTRAAT 38 | 4043 KM | OPHEUSDEN

Manager Zorg ZORGGROEP SIRJON (via BELJONWESTERTERP) | Werkvoorbereider
GOED VERBLIJVEN | Begeleider kinderdagcentrum SILOAH | Financieel medewerker
TEEUWISSEN & KOOY **SOLLICITEER VIA WERKMETTALENT.NL**

W
werkmettalent

**Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl**

Nieuw! I.v.m. het gemis van het
Heilig Avondmaal in deze coronatijd:
'Hoe groot is Uw goedgunstigheid',
ds. G.J.N. Moens, www.ramshoorn.nl

*Begravenisonderneming
de Jongh*

Voor een waardige en stijlvolle verzorging
van alleen begravenissen

Dag en nacht persoonlijk bereikbaar

Hardinxveld-Giessendam	0184 - 611 154
Waardenburg	0418 - 652 039
Werkendam	0183 - 701 017
Dordrecht e.o.	078 - 641 27 40
Nieuw-Lekkerland	0184 - 683 838

info@begravenisondernemingdejongh.nl
www.begravenisondernemingdejongh.nl

Begravenisonderneming STAM
Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

De specialist in het milieubewust
isoleren van uw woning

**PROFIJT
ISOLATIE**

Energiestraat 7 7461 TZ RIJSSEN Tel: 0548 546055

Profiteer nu!! landelijke subsidie

Vloerisolatie
Spouwisolatie
Dakisolatie
Gevelisolatie

www.profijtisolatie.nl

Laatste preken v JC Philpot 1-2 à €12,50
William Gadsby 1-3 à €12,50
Preken van John Kershaw 1+2 à €32,50
En meer! hetbraambos.nl 078-6933783

**DE BIJBEL
EEN VERGETEN BOEK?**

Het grootste aantal Duitsers be-
schouwt de Bijbel als een boek voor
oude, zieke of eenzame mensen.

Zie onze website www.svvhed.org
voor informatie.
Voor giften NL35 ABNA 0548 9879 20.

**MOOIE COLLECTIE ORGELS
VAN DIVERSE MERKEN
RUIME ERVARING IN
ZAAL- EN KERKORGELS**

**VERTROUWDE
KLANKEN...**

Stolk Orgels

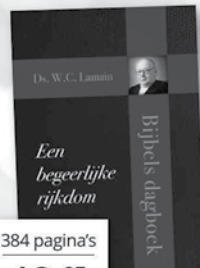
NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL KRABBENDIJK
VRIJHEIDSLAAN 55 OOSTPOLDERWEG 15
2912 EA NIEUWERKERK A/D IJSSEL 4413 NN KRABBENDIJK

TEL. 0180 31 56 52 | WWW.STOLKORGELS.NL

NIEUW verschenen

Een begeerlijke rijkdom

Bijbels dagboek | Ds. W.C. Lamain

384 pagina's

19,95

Uit de nagelaten
werken van ds.
W.C. Lamain heeft
J. Kranendonk-
Gijssen een dagboek
samengesteld.
Het zijn woorden
vol onderwijs en
troost.

Kersten in quotes

Dienaar, herder, leraar | Bart Bolier

224 pagina's

14,95

'Kersten in quotes'
bevat een bloemle-
zing uit de nagelaten
werken van ds.
G.H. Kersten. Aan
de hand van ver-
schillende thema's
wordt de lezer door
de werken van ds.
Kersten geleid.

Naar Uw getuigenis

52 meditaties

Ds. J. Karels, ds. W.J. Karels

176 pagina's

15,95

52 meditaties over
behoud voor zonda-
ren. De meditaties
zijn zeer geschikt
voor persoonlijk
gebruik en voor
weekopening of
-sluiting.

Uw ogen zullen de Koning zien

Drie preken rondom Kerst

Ds. C. Vogelaar

80 pagina's

11,95

Deze bundel bevat
drie preken: twee
voor de advents-
weken en één voor
Kerst.

Bestel nu op www.debanier.nl, ga
naar de boekhandel of bel 055-5390650

de Banier
uitgeverij

**Orgelmakerij
Boogaard**

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSSEN
Telefoon 0548-521637
www.orgelmakerijboogaard.nl

Nieuwbouw | Restauratie - Stem- en onderhoudswerk

**BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM**

Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 48 2614 - Fax (0187) 48 4520
www.boekhandelvanderboom.nl

M VAN MANEN
kerkinterieurs

WWW.KERKINTERIEURS.NL

H Heijkoop's
Houtsnijwerk

Houtsnijwerk.nl
Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

Fides

praktijk voor hulpverlening en diagnostiek

Een vertrouwd adres voor hulp aan kinderen, jongeren en volwassenen vanuit een Bijbelse visie.

Wij bieden o.a. hulp bij:

- Opvoedingsvragen
- Relatie- of werkproblemen
- Somberheid, angst, piekeren
- Psychische klachten
- Gezinsproblemen
- Identiteits- en andere vragen

U kunt bij ons ook terecht voor psychologisch onderzoek, indicatieaanvragen en onderzoek, begeleiding en training van mensen met een verstandelijke beperking.

Bel voor informatie of aanmelding
Tel. 0342 - 41 99 77
Van Breugelplantsoen 1
3771 VM Barneveld
www.fideshulpverlening.nl

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
P.H. VAN DER LEER
Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding bij het verzorgen van alleen begrafenissen

P.H. van der Leer
T 0318 - 526641 E info@phvanderleer.nl
M 06 - 46376232 W www.phvanderleer.nl

**begrafenisverzorging
Den Hollander**

- Alleen begrafenissen
- Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
- Dag en nacht bereikbaar

Mozartlaan 13
3131ES Vlaardingengen
010 - 460 05 09
info@tdenh.nl
www.begrafeniszorgingdenhollander.nl

VAN STAVEREN
Begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar 0172 23 33 38
vanstaverenbegrafeniszorging.nl

Waarom Paul Roescher?
Wij geven u twaalf redenen! **3**

Lager in prijs dan waar ook!

Badkamer Belle Vista Badkamer compleet zoals opgesteld.

Kraakprijs! 1545,-

PAUL ROESCHER
KEUKEN • BAD • VLOER • HAARD
Totaal 17.500 m² in Rijssen en Apeldoorn
Tel. 0548 530 350 www.paulroescher.nl

Colofon

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de
Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers
ds. G.J. van Aalst
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"
ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan
Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden
IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 14,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika
Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

ELSKE WAARHEEN?

ELSKE KOMT UIT SCHOOL. HET IS
HEEL STIL ALS ZE BOVEN KOMT.
VADER EN MARJA ZIJN BENEDEN EN
TESSA IS NAAR EEN VERJAARDAG.

Eigenlijk moet ze er zelf een beetje om lachen. Ze lijkt wel een oude dame die niet meer tegen drukte kan. Tot haar verrassing vindt ze drie brieven. Snel trekt ze haar jack uit, schenkt een glas fris in en gaat naar haar kamertje. Het is triest weer en ze doet maar meteen een lampje aan. Gezellig! Eerst de brief van opa en oma. Het is geen brief, maar een mooie, dubbele nieuwjaarskaart. Tot haar teleurstelling staat er niet zoveel op geschreven. Ze wensen haar Gods zegen toe voor het nieuwe jaar, ze bedanken haar voor de kaart en haar rapport vonden ze prachtig. Verder maken ze het goed en ze moet de groeten hebben van iedereen, en dat zijn dan: Gert-Jan en juffrouw Baan. Hoe de kerstdagen geweest zijn, en oud en nieuw, daarover wordt niets geschreven. Of Elske de volgende vakantie komt, wordt niet gevraagd. Elske stopt de kaart in de envelop en pakt de volgende.

Een kaart van hun oude buurman en buurvrouw. Zoals altijd schrijft de buurman met de nodige fouten. Ze maken het goed en ze zijn blij dat Elske en Willem nu een eigen thuis hebben. Van de buurvrouw moest hij vragen of Elske weer eens komt, of is ze hen vergeten?

Meestal moet Elske wel lachen om de fouten van de buurman, maar nu niet. Wat is het lang geleden dat ze bij de oude buurman en buurvrouw geweest zijn. Een paar keer per jaar krijgt ze een kaart en met dezelfde regelmaat gaat er één terug. 'Vroeger' verlangde ze vaak naar hen, maar sinds ze hier woont niet meer. Als ze naar iemand verlangt, dan is het naar opa en oma.

Kom aan

Wat is de overeenkomst tussen Babels torenbouw en de coronacrisis? Trotse mensen, een wereld in rep en roer. En: God regeert.

Noach en zijn gezin overleefden de zondvloed, hun aantal nam snel toe. Ze moesten verspreid gaan wonen over het land, luidde Gods bevel. De trotse mensen voelden er weinig voor. Ze bleven liever bij elkaar. Samen sterk, toch? 'Kom aan, laat ons tichelen strijken (stenen bakken)'. Laat ons voor ons een stad bouwen. Een toren welks opperste in de hemel zij. Kom aan, laat ons een naam voor ons maken. De stad van de mens.

Ruim veertig eeuwen later, 2020. Er is niets nieuws onder de zon. We hebben ervaring met oorlogen en rampen. Mooie uitvindingen zorgden voor welvaart en luxe. Onze geleerden kunnen enge ziekten verbannen. De Twin Towers stortten in, maar hogere torens kwamen ervoor in de plaats. We sturen mensen naar de maan, misschien gaan we er straks op vakantie heen. Waar is God gebleven? Hij is dood, zeggen (atheïstische) godgeleerden, de Bijbel kan dicht. Kerken staan te koop, we doppen onze eigen boontjes wel. 'Ikke zélf...!' Met ons 17 miljoenen krijgen we het virus er heus wel onder, desnoods met een dikke hamer. Volhouden, 'kom aan!'

Maar de Heere komt ook. Hij kwam neder, om te bezien de stad en de toren, die de mensenkinderen bouwden. 'Zou hun niet afgesneden worden al wat zij bedacht hebben te maken?' Kom aan, laat Ons hun spraak verwarren, tot ze elkaar niet meer verstaan. In de Bijbel lezen we wie de mens is. 'Wijk van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben we geen lust.' Maar ook Wie de Heere is, Die Zijn eniggeboren Zoon gaf voor... goddelozen, trotse vijanden (Rom. 4:5 en 5:10). Zo bouwt Hij de stad van God. Nog even geduld en... Hij komt.

P.C. BEEKE, MIDDELBURG

Ds. Labee over:

Schreef Hij in de aarde

Is er verwantschap met de handeling van de Heere Jezus in Johannes 8 vers 8 en de woorden die we lezen in Jeremia 17 vers 13?

Zondig

De evangelist Johannes verhaalt van een vrouw, in overspel gegrepen, die door de schriftgeleerden en de farizeeën gebracht wordt tot de Heere Jezus. Na de vreugde en blijdschap van het Loofhuttenfeest moet het verkeerd zijn gegaan. De zonde is niet origineel, er wordt echtbreuk gepleegd en het komt openbaar. Een verschrikkelijke daad, bedreven op een hoogtijdag die herinnert aan Gods goedheid en trouw.

Maar wat de mannen van de wet doen is niet minder zondig. Ze gaan naar de Heere Jezus met deze vrouw. De aanklacht is helder: 'Meester, deze vrouw is op de daad

zelve gegrepen, overspel begaande. En Mozes heeft ons in de Wet geboden dat dezulken gestenigd zullen worden; Gij dan, wat zegt Gij?' Ze komen tot Jezus, Hem verzoekende. De kanttekening (5) schrijft: 'Namelijk met zulke mening, indien Hij haar vrijsprak, dat zij Hem als een verbreker der wet zouden kunnen beschuldigen; en indien Hij haar veroordeelde, dat zij Hem als onbarmhartig bij het volk in haat zouden brengen.'

De Zaligmaker van zondaren geeft geen antwoord maar bukt Zich en schrijft met Zijn vinger in de aarde. We moeten daarbij denken aan het stof van de tempel waarin Hij Zijn vinger steekt. Zijn belagers laten het hier niet bij en blijven doorvragen. Dan klinken de geladen woorden: 'Die van ulieden zonder zonde is, werpe eerst den steen op haar'. Dan lezen we wéér van dat schrijven: 'En wederom nederbukkende, schreef Hij in de aarde' (Joh.8:8). Omdat er niet staat wat Hij schreef, zijn er allerlei gedachten over ontstaan. De kanttekenaren noemen de mogelijkheid dat Hij hetzelfde

geschreven heeft als wat Hij sprak over het werpen van een steen. Augustinus (354-430) meende dat op deze wijze het onderscheid tussen Wet en Evangelie werd aangewezen. 'Christus schrijft niet in stenen tafelen maar in een mens, die stof en aarde is', zo stelde hij.

Calvijn (1509-1564) noemt deze uitleg spitsvondig. In zijn Bijbelcommentaar lezen we: 'Christus wilde immers veeleer, door zoiets onbeduidends te doen, tonen, hoe zij niet waardig waren om naar hen te luisteren, zoals wanneer iemand terwijl een ander spreekt, met zijn vinger streepjes op de muur gaat trekken of hem de rug toekeert of op een andere manier toont, dat hij hoegenaamd geen acht geeft op hetgeen gezegd wordt'. Weer anderen menen dat de Messias het oordeel opschrijft over deze zaak en nog weer anderen denken dat Hij - uit genade - Zijn onuitsprekelijke zondaarsliefde tot deze gevallen vrouw tot uitdrukking wilde brengen.

Zalig

De vraagsteller legt de lijn (net zoals bijvoorbeeld de Studiebijbel) naar Jeremia 17 vers 13: 'HEERE, Israëls Verwachting, allen die U verlaten, zullen beschaamd worden; en die van mij afwijken, zullen in de aarde geschreven worden; want zij verlaten den HEERE, de Springader des levenden waters.'

Op het eerste gezicht lijkt dat wat ver gezocht maar als we de kanttekening overdenken ligt er zeker een lijn. Er staat (kt. 55): 'De Heere Christus zegt Luk. 10:20 dat Zijner discipelen namen in de hemelen geschreven zijn; daarentegen wordt hier gezegd dat de afvalligen in de aarde zullen geschreven worden, dat is, alhoewel zij op aarde onder Gods volk en het zaad Abrahams naar het vlees, en voorts in het gemeen uiterlijk in Gods kerk gerekend worden, en daaronder sommijds den meester spelen, dat zij nochtans tot het getal der uitverkorenen niet behoren en in den hemel geen plaats zullen hebben, maar onder die zullen gerekend worden welker deel alleen op aarde is, vgl. Ps. 69:29, en dat hun gedachtenis onder Gods volk op aarde zal vergaan, gelijk hetgeen dat geschreven is in de aarde zeer lichtelijk vergaat'. Zalig om geschreven te zijn met Jezus' leerlingen in de hemel en rampzalig om in de aarde geschreven te worden.

Lezer(es), waar staat uw/jouw naam geschreven?

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.